

Адміністрація закладу освіти закликає батьків!

На даний час процес навчання у Архангельському професійному аграрному ліцеї відбувається у дистанційній формі. Це якоюсь мірою попереджає випадки булінгу серед дітей, адже здобувачі освіти перебувають вдома. Але, натомість, можуть зростати прояви кібербулінгу.

Згідно закону «Про освіту» під час дистанційного навчання чи у вільний від офлайн-навчання час за безпеку та життєдіяльність дитини, за її дії і протиправну поведінку повну відповідальність несуть батьки. Саме на батьках лежить обов'язок виховання дитини у добрі та емпатії до оточуючих.

В цей непростий для всіх нас час намагайтеся бути чуйними та уважними до своїх дітей. Вчасно розпізнавати їх проблеми, контролювати процес їх навчання, виховувати у дусі демократії, в любові до ближнього, у проявах поваги та толерантного відношення до кожного члена суспільства.

Діти, які переживають збройний конфлікт, часто зазнають високого рівня стресу, тривоги та страху. Ці фактори нерідко провокують агресивну поведінку, яка стає своєрідним способом вираження накопичених емоцій. Такі прояви можуть призводити до конфліктів у взаєминах з однолітками, що, у свою чергу, сприяє поширенню булінгу та насильства.

Особливо привертають увагу випадки насильства в освітніх та інших дитячих колективах, які фіксуються на відео і поширюються в соціальних мережах. Такі ситуації не лише посилюють стрес у потерпілих, але й створюють небезпечний прецедент для інших дітей, які можуть стати свідками або учасниками подібних дій.

Булінг (цькування), який визначається як систематичне насильство, може мати різні форми — від психологічного до фізичного. Припинення, обман, агресія та інші форми негативного впливу, що чиняться стосовно дітей, можуть мати серйозні довгострокові наслідки для їхнього розвитку та психічного здоров'я.

Окрему увагу слід приділяти випадках вчинення кібербулінгу, коли булінг (цькування) здійснюється з використанням інформаційних технологій, зокрема, такі дії вчиняються шляхом надіслання особистих повідомлень в месенджерах, в шкільних чатах тощо. Такі випадки є більш латентними, тому дуже важливо щоб діти розрізняли ці дії та інформували батьків, опікунів, вчителів, з метою своєчасного припинення таких дій та відповідного реагування.

Для подолання негативних наслідків конфлікту важливо забезпечити дітям психологічну підтримку, відновлення соціальних структур та стабільне навчальне середовище. Важливо, щоб керівники закладів освіти брали на себе відповідальність за виявлення та реагування на випадки булінгу.

Відповідно до чинного законодавства, вони зобов'язані повідомляти про такі випадки уповноваженим органам Національної поліції України. Неповідомлення про випадки булінгу може призвести до адміністративної відповідальності, яка передбачена ч.5 ст. 173-4 КУПАП України, включаючи штрафи або виправні роботи.

Однак, відповідальність за виховання дітей та формування моральних і соціальних норм насамперед лежить на батьках. Вони повинні активно реагувати на повідомлення про булінг, брати участь у вирішенні конфліктів та працювати над запобіганням агресивній поведінці своїх дітей. Крім того, законодавством передбачена адміністративна відповідальність батьків за діяння, вчинені їх діями, які мають ознаки булінгу, у випадках, коли діти не досягли віку притягнення до відповідальності.

З іншого боку, діти також мають усвідомлювати наслідки своєї поведінки і відповідати за свої вчинки.

Законодавство України передбачає адміністративну відповідальність за вчинення булінгу для дітей віком від 16 років у вигляді штрафу або громадських робіт. У випадках, коли булінг чинять малолітні діти та діти віком від 14 до 16 років, відповідальність несуть їхні батьки. На жаль, мають місце випадки, коли наслідки вчинення булінгу призводять до наслідків, за які передбачена кримінальна відповідальність, а саме нанесення різного ступеню тілесних ушкоджень, умисне пошкодження чужого майна тощо.

За даними Єдиного реєстру досудових розслідувань у 2023-2024 роках неповнолітніми вчинено 44 кримінальних правопорушень цієї категорії, які серед іншого, пов'язані з заподіянням тілесних ушкоджень одноліткам.

З огляду на зростання випадків булінгу, особливо під час війни, важливо забезпечити своєчасне реагування на такі ситуації. Необхідно готувати педагогів та керівників освітніх закладів до ефективного виявлення та вирішення проблем булінгу, а також забезпечити психологічну підтримку для постраждалих та агресорів. Важливо не замовчувати такі факти, ретельно розглядати та вживати заходів до їх попередження, працювати з дитячими та педагогічними колективами з метою формування нульової толерантності до насильства в освітньому середовищі, залучати до врегулювання конфліктів самих дітей, зокрема органи учнівського самоврядування.

За даними досліджень, проведених у 2023 році, рівень булінгу серед дітей в Україні після початку повномасштабного вторгнення зріс. Зокрема, лише за 7 місяців цього року кількість випадків булінгу фактично як минулого року та більше ніж за весь 2022 рік. У 2023 році втричі зросла кількість випадків притягнення батьків до адміністративної відповідальності за вчинений їх дітьми булінг. Цього року, лише за 7 місяців, кількість таких випадків більше, ніж за

весь 2023 рік. Вказане свідчить про зниження віку дітей, які вдаються до вчинення булінгу в освітньому середовищі, що є тривожним сигналом як для батьків, так і педагогічних колективів навчальних закладів.

Кожен п'ятий учень зізнається, що був свідком або жертвою булінгу у своєму освітньому закладі. Ці тривожні тенденції вимагають комплексного підходу до вирішення проблеми та тісної співпраці між освітніми закладами, батьками та громадськими організаціями.

Слід відзначити зусилля державних органів, спрямованих на запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми, що виразилось у прийнятті Закону України №3792-IX від 06.06.2024, який набрав чинності 06.10.2024 року.

Вказаний закон розширює сферу дії, зокрема відповідальність за булінг (цькування) застосовуватиметься не лише до освітнього середовища в межах навчальних закладів, але й стосовно взаємовідносин між дітьми та з дорослими у межах позашкільних колективів (з метою здобуття освіти, тренування, творчості, оздоровлення, відпочинку, лікування тощо).

Отже, батьки повинні бути обізнаними щодо своїх прав та обов'язків, і нести повну відповідальність за дії своїх дітей.

Основні тези з законодавчих актів, що стосуються обов'язків батьків щодо виховання та навчання дітей.

Відповідно до *статті 53 Конституції України* повна загальна середня освіта є обов'язковою. Виховання дітей – це відповідальна справа, а забезпечення здобуття дитиною повної загальної середньої освіти є безпосереднім обов'язком батьків.

Під час дистанційного навчання, присутність дитини на уроках є обов'язковою, контроль за цим покладається на батьків дитини, бо відповідно до пункту 3 *статті 55 Закону України «Про освіту»*, батьки зобов'язані сприяти виконанню дитиною освітньої програми та досягненню дитиною передбачених нею результатів навчання. Батьки або особи, які їх замінюють, мають право і зобов'язані виховувати дитину, піклуватися про її здоров'я, фізичний, духовний і моральний розвиток, навчання, створювати належні умови для розвитку її природних здібностей ... (*стаття 12 Закону України «Про охорону дитинства»*).

На батьків учнів, а також керівників закладів освіти, які виконують обов'язки опікунів дитини у випадках, визначених законом, покладається відповідальність за здобуття ними повної загальної середньої освіти (*стаття 25 Закону України «Про повну загальну середню освіту»*).

Основні обов'язки батьків щодо здобуття дітьми освіти:

- забезпечити здобуття дитиною повної загальної середньої освіти, готувати її до самостійного життя (***стаття 150 Сімейного кодексу України***);
- сприяти виконанню дитиною освітньої програми та досягненню дитиною передбачених нею результатів навчання (***стаття 55 Закону України «Про освіту»***);
- дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, а також умов договору про надання освітніх послуг (за наявності) (***стаття 55 Закону України «Про освіту»***).

Відповідальність батьків за невиконання обов'язків щодо здобуття освіти їхніми дітьми.

Згідно Постанові від 13.09.2017 №684 «Про затвердження Порядку ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів»:

«У разі відсутності учнів, які не досягли повноліття, на навчальних заняттях протягом 10 робочих днів підряд з невідомих або без поважних причин заклад освіти невідкладно надає відповідному територіальному органу Національної поліції та службі у справах дітей дані таких учнів для провадження діяльності відповідно до законодавства, пов'язаної із захистом їх прав на здобуття загальної середньої освіти.

А у ***«Положенні про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти»*** сказано: «У разі, якщо під час дистанційного навчання батьки не виконують свої обов'язки щодо забезпечення здобуття дитиною освіти, зокрема не забезпечують участь дитини в освітньому процесі протягом 10 робочих днів підряд з невідомих причин, заклад освіти інформує про це відповідну службу у справах дітей.»

Закон України «Про охорону дитинства», стаття 12. «Права, обов'язки та відповідальність батьків за виховання та розвиток дитини»:

Виховання в сім'ї є першоосновою розвитку особистості дитини. На кожного з батьків покладається однакова відповідальність за виховання, навчання і розвиток дитини. Батьки або особи, які їх замінюють, мають право і зобов'язані виховувати дитину, піклуватися про її здоров'я, фізичний, духовний і моральний розвиток, навчання, створювати належні умови для розвитку її природних здібностей, поважати гідність дитини, готувати її до самостійного життя та праці.

Батьки або особи, які їх замінюють, несуть відповідальність за порушення прав і обмеження законних інтересів дитини на охорону здоров'я, фізичний і духовний розвиток, навчання, невиконання та ухилення від виконання батьківських обов'язків відповідно до закону.

Сімейний кодекс України, стаття 150. «Обов'язки батьків щодо виховання та розвитку дитини»:

Батьки зобов'язані виховувати дитину в дусі поваги до прав та свобод інших людей, любові до своєї сім'ї та родини, свого народу, своєї Батьківщини.

Батьки зобов'язані піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, духовний та моральний розвиток.

Батьки зобов'язані забезпечити здобуття дитиною повної загальної середньої освіти, готувати її до самостійного життя.

Батьки зобов'язані поважати дитину.

Передача дитини на виховання іншим особам не звільняє батьків від обов'язку батьківського піклування щодо неї.

Забороняються будь-які види експлуатації батьками своєї дитини.

Забороняються фізичні покарання дитини батьками, а також застосування ними інших видів покарань, які принижують людську гідність дитини.

Розділ I «Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти» наказу МОН від 08 вересня 2020 року

№ 1115, пункт 13:

Батьки сприяють виконанню дитиною освітньої програми, навчальних програм з окремих предметів (інтегрованих курсів) і досягненню передбачених ними результатів навчання, реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, дбають про фізичне та психічне здоров'я дітей, формують у них навички здорового способу життя, а також сприяють дотриманню учнями академічної доброчесності в освітньому процесі.

Кодекс України про адміністративні правопорушення, стаття 184 «Невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей»:

Ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей – тягне за собою попередження або накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, – тягнуть за собою накладення штрафу від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Сімейний кодекс України, стаття 164. «Підстави позбавлення батьківських прав»:

Мати, батько можуть бути позбавлені судом батьківських прав, якщо вона, він:

- 1) не забрали дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я без поважної причини і протягом шести місяців не виявляли щодо неї батьківського піклування;
- 2) ухиляються від виконання своїх обов'язків щодо виховання дитини та/або забезпечення здобуття нею повної загальної середньої освіти;
- 3) жорстоко поводяться з дитиною;
- 4) є хронічними алкоголіками або наркоманами;
- 5) вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва;
- 6) засуджені за вчинення умисного кримінального правопорушення щодо дитини.

Лише завдяки спільним зусиллям ми зможемо забезпечити нашим дітям безпечне майбутнє. Заклади освіти закликають батьків бути уважними до своїх дітей, надавати їм психологічну підтримку, виховувати в любові та взаєморозумінні.